

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในรายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และทีวีไทย ปี 2551” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในรายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และทีวีไทย ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และปัจจัยใดที่มีผลต่อการรายงานข่าว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์การนำเสนอข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ระหว่างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และรัฐบาล ตั้งแต่วันที่ 26 สิงหาคม – 3 ธันวาคม 2551 ในรายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที ซึ่งออกอากาศในเวลา 18.00-20.30 น. และสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ที่ออกอากาศเวลา 19.00-20.30 น. ภายใต้แนวคิดเรื่องข่าว ข่าวโทรทัศน์ แนวคิดเรื่องภาพและเสียง และแนวคิดเรื่องการเล่นเรื่องในข่าวโทรทัศน์ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกคือการวิเคราะห์เนื้อหาการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับข่าว ข่าวโทรทัศน์ และการเล่นเรื่อง ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก วิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์ และข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้เล่าเรื่อง หรือผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตข่าวของแต่ละสถานี

สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในรายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย และปัจจัยที่มีผลต่อการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัย ไปพร้อมๆ กับการอภิปรายผล ดังนี้

1.การรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีและทีวีไทย เป็นชุดความจริง (ความหมาย) คนละชุดกัน

แม้ว่าสถานการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เพื่อขับไล่รัฐบาล

พรรคพลังประชาชนจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง เกิดจากการกระทำของบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีตัวตนจริง แต่เนื้อหาของข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และทีวีไทยกลับเล่าเรื่องเพียงบางส่วนเหมือนกัน ซึ่งอธิบายได้ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับข่าวแนวคิดแรกที่ว่า ข่าวหนึ่งข่าวจะมีข้อเท็จจริงอยู่เพียงเรื่องเดียว สื่อทุกสื่อจึงนำเสนอข่าวนั้นเหมือนกัน

ส่วนการเล่าเรื่องบางส่วนแตกต่างกัน โดยเฉพาะการเล่าเรื่องตัวละคร หรือบุคคล กลุ่มบุคคล ที่อยู่ในข่าว ทั้งที่เป็นบุคคลเดียวกัน มีการเคลื่อนไหวหรือการกระทำที่เกิดขึ้นจริง แต่เมื่อถูกนำมาเล่าโดยผ่านกระบวนการผลิตข่าว และบุคลากรในกระบวนการผลิตข่าวของแต่ละสถานีแล้ว ทำให้บุคคลเหล่านั้นแตกต่างกันราวกับเป็นคนละคน คนละกลุ่ม และบางครั้งกลายเป็นความแตกต่างที่ตรงกันข้าม เช่น คนดี : คนเลว หรือ พระเอก : ผู้ร้าย

ทั้งสองสถานีต่างทำให้เรื่องเล่าของตนเองสมจริง (realizing) ด้วยการสัมภาษณ์และปล่อยเสียงสัมภาษณ์แหล่งข่าว มีภาพมาประกอบเพื่อยืนยันความจริงแท้ของข่าว ขณะเดียวกันเมื่อมีสถานการณ์ใดๆ เกิดขึ้นก็จะนำเสนอข่าว หรือสัมภาษณ์แหล่งข่าวเพื่อขอความคิดเห็นจากบุคคล หรือกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง โดยให้คนหรือกลุ่มบุคคลนั้นเป็นตัวแทนของความเป็นจริงทั้งหมด (metonymy) เช่น นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ ที่ถูกเลือกมาให้ความเห็นในกรณีที่นายสมัคร สุนทรเวช ถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่ง ว่าจะสามารถกลับมาเป็นนายกฯ ได้อีกครั้งหรือไม่ ซึ่งคำตอบที่ได้จากแหล่งข่าวของทั้งสองสถานีที่ได้ถูกยืนยันเรื่องความสมจริง เพราะเป็นเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์จริงๆ แต่ก็เป็นความจริงคนละชุดกัน

2. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อรักษาความชอบธรรม

ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับข่าวแนวคิดที่สอง ที่ว่าในแต่ละวันมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมาย ด้วยเวลานำเสนออันจำกัด อะไรบ้างที่จะถูกเลือกมานำเสนอ อย่างไร อะไรบ้างจะถูกคัดทิ้งไปจากการวิเคราะห์เนื้อหาการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในรายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และทีวีไทย ดังที่ได้แสดงผลไปแล้วในบทที่ 4 นั้น สามารถสรุปกลยุทธ์ของทั้งสองสถานีได้ ดังนี้

- **เลือกมุมมอง** สถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย มีการเลือกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบุคคล หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งมานำเสนอแตกต่างกัน ทั้งที่เป็นเหตุการณ์จริง

เหตุการณ์เดียวกัน แต่เมื่อเลือกแตกต่างกันแล้ว มีผลให้การเล่าเรื่องในภาพรวมแตกต่างกันไปด้วย เช่น สถานการณ์ในวันที่ 27 สิงหาคม 2551 ซึ่งพันธมิตรถูกออกหมายจับ สถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีที่กล่าวอ้างถึงการที่แกนนำพันธมิตร “นั่งกลางวงล้อมของผู้ชุมนุมผู้หญิง” และมีภาพแกนนำนั่งกลางวงล้อมผู้ชุมนุมมาประกอบ ขณะที่สถานีโทรทัศน์ทีวีไทยเลือกที่จะบอกว่า “แกนนำพันธมิตรพร้อมให้จับกุม แต่ตำรวจต้องฝ่าผู้ชุมนุมเข้ามาจับกุมเอง” หรือข่าวในวันที่ 2 กันยายน 2551 ที่สถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีเสนอข่าวพันธมิตรฯ ว่า “พันธมิตรยืนยันไม่สลายการชุมนุม จนกว่านายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีจะลาออก” ขณะที่ ทีวีไทย เสนอข่าวว่า “พันธมิตรยังคงใช้อาวุธขัดขวางชุมนุมต่อ”

หรือในเหตุการณ์การปะทะกันระหว่างตำรวจที่นำเจ้าหน้าที่บังคับคดี เข้าไปในที่ชุมนุมของพันธมิตรฯ ที่สะพานมอญวานรังสรรค์ สถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีเลือกเล่าเรื่องจากมุมของตำรวจ ส่วนทีวีไทยเล่าเรื่องจากมุมของผู้ชุมนุม และสื่อมวลชนที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ดังกล่าว

■ **เลือกเหตุการณ์** ความแตกต่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดในการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของทั้งสองสถานี คือ การเลือกนำเสนอบางเหตุการณ์ และ ตัดบางเหตุการณ์ทิ้งไป หากผู้ชมเลือกที่จะชมข่าวเพียงช่องเดียวอาจไม่สามารถรู้ได้ว่า มีบางเหตุการณ์เกิดขึ้น แต่สถานีโทรทัศน์ช่องนั้นๆ ไม่ได้เลือกมานำเสนอ การเลือกเสนอหรือไม่เสนอเหตุการณ์ใดล้วนมีผลต่อภาพรวมของเรื่องทั้งเรื่องนั้น เช่น การเสนอข่าว เjingลบของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งในข่าวทุกๆ วัน ย่อมมีผลให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นถูกมองว่าเป็น “ผู้ร้าย” (villain) ไปได้

■ **ให้ความสำคัญ** กลยุทธ์นี้แบ่งออกได้เป็นสองลักษณะ คือ การเรียงลำดับการนำเสนอ และรูปแบบการนำเสนอ ในเรื่องของการเรียงลำดับการนำเสนอ นั้น มีงานวิจัยที่ระบุว่า “การจัดลำดับข่าว แสดงให้เห็นถึงการที่ผู้ผลิตรายการข่าวให้พื้นที่โดยส่วนใหญ่ และในลำดับแรกกับข่าวที่เป็นข่าวกระแสด ข่าวที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชน เนื่องจากข่าวที่นำเสนอในลำดับแรกๆ สามารถที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มากกว่าข่าวที่นำเสนอในลำดับหลัง” (เขมวไล ชีรสุวรรณ์จักร, 2547) จากการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในรายการข่าวภาคค่ำ พบว่าสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ต่างใช้กลยุทธ์การเรียงลำดับความสำคัญในการรายงานข่าว โดยพบว่ามี การเรียงลำดับการนำเสนอในบางวันที่แตกต่างอย่างน่าสนใจ เช่น ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2551 ที่เกิดเหตุการณ์ปะทะกันที่ปากซอยวิภาวดี 3 นั้น สถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีนำเสนอข่าวนี้นี้เป็นข่าวแรก ทั้งที่มีเพียงการรายงานสด

ทางโทรศัพท์มาจากผู้สื่อข่าว และยังไม่มีภาพข่าว แต่สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ซึ่งมีภาพข่าว เหตุการณ์ดังกล่าวกลับเลือกนำเสนอข่าวนี้ไว้ลำดับสุดท้าย ขณะที่ข่าวการประกาศชัยชนะของ นายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำพันธมิตรฯ ในวันที่ 2 ธันวาคม 2551 ที่สถานีโทรทัศน์ทีวีไทยเลือก นำเสนอเป็นข่าวแรก แต่สถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีกลับเลือกที่จะเสนอข่าวนี้เป็นลำดับสุดท้าย

อีกรูปแบบหนึ่งของการให้ความสำคัญ คือ วิธีการนำเสนอ เช่น การรายงานสด ข่าวที่ถูก ตัดสินว่าเหมาะสมสำหรับการรายงานสดนั้น ต้องเป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในกระแสความสนใจของ ประชาชน เหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อประชาชน เหตุการณ์ที่มีความรุนแรง เหตุการณ์ที่มีความ ต่อเนื่อง ยืดเยื้อ ไม่จบลงในเวลาอันสั้น มีความสดใหม่ เป็นเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น (วรรณรัตน์ นาทิ, 2545) แม้จะมีเกณฑ์เช่นนั้นแล้ว แต่สำหรับบางข่าว เช่น ข่าวงานพระราชทานเพลิงศพ นางสาวอังคณา ระดับปัญญาวุฒิ ทีวีไทยให้ความสำคัญมาก มีการส่งผู้สื่อข่าวไป รายงานสดด้วยรถถ่ายทอด ขณะที่สถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีเสนอเป็นเพียงข่าวอ่านเท่านั้น เช่นเดียวกับรายงานพิเศษที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้ชุมนุมที่บาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากเหตุปะทะกัน สถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีเลือกทำรายงานพิเศษชีวิตของผู้ชุมนุมฝั่งนปช. ที่เสียชีวิตจากเหตุปะทะกับ กลุ่มพันธมิตร เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2551 ขณะที่ทีวีไทยเสนอเป็นเพียงข่าวอ่านเท่านั้น และทีวีไทย เลือกทำรายงานพิเศษเกี่ยวกับการบาดเจ็บของผู้ชุมนุมฝั่งพันธมิตร จากเหตุการณ์พันธมิตรปิด ล้อมหน้ากองบัญชาการตำรวจนครบาล เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2551 โดยที่สถานีโทรทัศน์เอ็นบีที ไม่ได้นำเสนอข่าวนี้

3. ผู้ปฏิบัติงานมีมายาคติในเรื่องความเป็นกลาง (myth of objectivity) / สื่อเลือกข้าง แบ่งเขาแบ่งเรา

ข่าวการชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เพื่อขับไล่รัฐบาลพรรคพลังประชาชน เป็นข่าวที่มีพื้นที่ในสื่อมวลชนมาอย่างยาวนาน และในแต่ละวันมีการเล่าเรื่องราวต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ มีประเด็นขัดแย้งหรือรุนแรง ด้วยความเชื่อว่า ข่าวคือความจริงแบบดิบๆ ที่ปราศจากการปรุงแต่งใดๆ การเล่าเรื่องของทั้งสองสถานีจึงมีทั้งการ รายงานสดจากพื้นที่ โดยใช้ภาพและเสียงจริง รวมทั้งการสัมภาษณ์แหล่งข่าว เพื่อให้บอกเล่า เหตุการณ์ ข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น เมื่อเป็นความเห็นของแหล่งข่าว โดยเฉพาะในการ สัมภาษณ์สด ที่ไม่ได้มีการตัดต่อใดๆ ก็จะถูกตอกย้ำว่าสิ่งเหล่านั้นคือความเป็นกลาง แต่แท้จริง แล้ว แหล่งข่าวหรือผู้บอกเล่าความจริงดังกล่าว ได้ถูกเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิต

ข่าวมาก่อนแล้ว นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์ผู้กำกับนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน ต่างยืนยันว่าการนำเสนอข่าวของสถานีของตนนั้นเสนอแต่เพียง “ความจริง” บ้าง “เสนอข่าวอย่างเป็นกลาง ไม่เข้าข้างใคร” บ้าง แต่จากการวิเคราะห์เนื้อหาการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของทั้งสองสถานี กลับพบว่าทัศนคติหรือจุดยืนของผู้เล่าเรื่องหรือผู้คนในกระบวนการผลิตข่าวของทั้งสองสถานี สะท้อนออกมาในรูปของการแบ่งข้าง แบ่งฝ่าย หรือที่เรียกว่าแบ่งเขา แบ่งเรา (us : them) ซึ่งในข่าวที่มีความขัดแย้งจะปรากฏให้เห็นการแบ่งฝ่ายเช่นนี้ รวมไปถึงการกำหนดหรือให้คุณค่าแกสิ่งต่างๆ ในสังคม เช่น ดี : เลว และชอบ หรือ ชัง

4.โครงสร้าง ความเป็นเจ้าของ นโยบายของสถานี ทัศนคติและภูมิหลังของผู้ปฏิบัติงาน และสภาพสังคมและการเมืองมีผลต่อการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง

สำหรับสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที ซึ่งเป็นสื่อของรัฐ อยู่ภายใต้กรมประชาสัมพันธ์ มีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกำกับดูแลนั้น จากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งงานวิจัยและจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารพบว่า การเป็นสื่อของรัฐเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเนื้อหาของการรายงานข่าว แต่จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นพนักงานบริษัทเอกชนที่เข้าไปร่วมผลิตรายการข่าว พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เนื้อหาการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที เลือกล้มอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับพันธมิตรอย่างชัดเจนนั้น ส่วนหนึ่งมาจากทัศนคติของตัวผู้ปฏิบัติงานเอง ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์จุดยืนของผู้เล่าเรื่องที่พบว่า สถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีใช้วิธีการเล่าเรื่องโดยผู้เล่ามองไปจากมุมมองของบุรุษที่ 1 (The first person narrator) ในการแสดงทัศนคติที่มีต่อผู้ชุมนุมพันธมิตรฯ โดยปรากฏอยู่ในคำพูดของผู้ประกาศข่าว ในระหว่างที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงข่าวหนึ่งไปยังอีกข่าวหนึ่ง และในเทปรายงานพิเศษ ซึ่งมีการสอดแทรกทัศนคติหรือมุมมองของผู้เล่าเข้าไปในข่าวนั้นๆ ด้วย

ส่วนสถานีโทรทัศน์ทีวีไทยนั้น เป็นสถานีโทรทัศน์ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานที่มีกฎหมายรองรับความเป็นอิสระ มีนโยบายที่มุ่งทำข่าวเพื่อสาธารณะ และแม้ผู้ปฏิบัติงานบางส่วนจะมีภูมิหลังที่ได้รับผลกระทบมาจากรัฐบาล ที่มีพรรคพลังประชาชนเป็นแกนนำ แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่า เป็นปัจจัยที่ทำให้เนื้อหาการรายงานข่าวเลือกล้มอยู่ข้างประชาชน ซึ่งรวมทั้งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยหรือไม่ เพราะที่ทีวีไทยจะทำการเล่า

เรื่องจากมุมมองที่เป็นกลาง (The objective) หรือเล่าผ่านความคิดเห็นของบุคคลอื่นๆ เช่น นักวิชาการ ประชาชน ภาคส่วนต่างๆ ของสังคม ทำให้ดูเหมือนว่าจะมิใช่ความเห็นส่วนตัวของผู้คนในกระบวนการผลิตข่าวของสถานี อย่างไรก็ตาม เลี้ยวส่วนต่างๆ ที่ถูกนำมาเล่านั้น ล้วนแล้วแต่ผ่านการเลือกมาแล้วทั้งสิ้น ส่วนการเล่าเรื่องโดยผู้เล่ามองไปจากมุมมองของบุรุษที่ 1 (The first person narrator) ในการแสดงทัศนคติที่มีต่อเรื่องเล่าานั้น จะพบในการรายงานสดของผู้สื่อข่าวที่รายงานมาจากสถานที่เกิดเหตุเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การที่เนื้อหาของการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของทั้งสองสถานี สะท้อนถึงการเลือกข้าง เลือกฝ่ายเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะสภาพสังคม และการเมืองที่แบ่งแยก แดกฝ่าย ที่กดดันให้สื่อต้องแสดงจุดยืนว่าจะเลือกยืนอยู่ข้างใด มากกว่าที่จะเสนอข่าวคู่ขัดแย้งแบบเป็นกลาง สมดุล ตามอุดมคติ

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในรายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และทีวีไทย ปี 2551” โดยศึกษาด้วยแนวคิดการเล่าเรื่อง มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาจากเนื้อหาของการรายงานข่าวเป็นหลัก ควรมีการศึกษาประเด็นนี้ในส่วนของผู้รับสารด้วย ว่ามีการตีความข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งอย่างไร
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง เฉพาะสื่อโทรทัศน์ อาจมีการศึกษาเปรียบเทียบกับสื่ออื่นที่รายงานข่าวในช่วงเดียวกัน เพื่อให้เห็นลักษณะการเล่าเรื่องในสื่อที่หลากหลาย
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการรายงานข่าวสถานการณ์การชุมนุมของกลุ่มการเมือง อีกกลุ่ม ที่มีการชุมนุมเป็นระยะเวลายาวนาน และมีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น เพื่อให้เห็นเรื่องเล่าในข่าวโทรทัศน์ โดยอาจจะเลือกศึกษาในสื่อเดิมที่มีการปรับเปลี่ยนผู้กำกับดูแล ว่าทำให้นโยบายหรือกรอบการปฏิบัติงานเปลี่ยนไปหรือไม่ อย่างไร